

"A magyar nyelv tanítására
különös gond fordítandó."
(KAZINCZY)

FELADATLAP

az

"ÉDES ANYANYELVÜNK"
nyelvhasználati verseny országos döntőjére
gimnáziumok
számára

Sátoraljaújhely
2001

1. Állapítsa meg, milyen szófajúak a következő példamondat aláhúzott szavai !

Az utazás vágya, az ismeretlen tájak felfedezése, birtokbavétele már ösidők óta foglalkoztatja az embereket.

- a.) .....
- b.) .....
- c.) .....
- d.) .....

2. Nevezze meg pontosan a következő példamondat szavainak végén aláhúzott toldalékok fajait !

A film készítőj egy különös privatizációs botrány nyomába eredtek.

- a.) .....
- b.) .....
- c.) .....
- d.) .....

3. Milyen jelentéskülönbséget tudunk kifejezni a kétféle írásformával (egybeírás - különírás) ?

Válaszát akár a példák mondatba helyezésével adja meg!

- a.) üresjárat - üres járat
- b.) jólesik - jól esik

- a.) .....
- a.) .....
- b.) .....
- b.) .....

4. Hányféle lép szavunk van? Válaszát a szó értelmezésével, szófajának megnevezésével és mondatba helyezésével adja meg!

- a.) értelmezés:
- b.) szófaj:
- c.) mondat:

- a.) .....
- b.) .....
- c.) .....

5. Értelmezze a felsorolt élet- előtagú összetett szavakat!

- a.) életerő
- b.) életmű
- c.) életjáradék
- d.) életszinvonal

- a.) .....
- b.) .....
- c.) .....
- d.) .....

6. Milyen nyelvi rétegben használatosak a következő példamondatok aláhúzott szavai? Válaszában adja meg a köznyelvi megfelelőjüket is!

- a.) Érdeemes a plajbászt megragadni !
- b.) Folytatják az áru terítését.
- c.) Mindenki a sétahajó érkezését stírolta.
- d.) A gyereket nem lehet könnyen átrázni.

- a.) .....
- b.) .....
- c.) .....
- d.) .....

7. Milyen "házak" a felsorolt -ház utótagú összetett szavak?

- a.) alsóház
- b.) felsőház
- c.) magház
- d.) udvarház

- a.) .....
- b.) .....
- c.) .....
- d.) .....

8. Fejezze ki egyetlen szóval a következő meghatározást!

Néhány ember személyes találkozása során kialakuló kötetlen eszmecsere.

.....

9. Fogalmazza meg - lehetőleg pontosan - a nemzet szó jelentését!

.....
.....
.....

10. Helyettesítse rokon értelmű melléknévvel a felsorolt kemény előtagú szerkezetek melléknévi előtagját!

- a.) kemény víz
- b.) kemény beszéd
- c.) kemény hús
- d.) kemény tojás

- a.) .....
- b.) .....
- c.) .....
- d.) .....

11. Pótolja a megfelelő írásjeleket a következő tagolatlan szövegben!

Párizsba érkezve első dolgom volt mint afféle hárompróbás magyar gavallérnak a nagy operaházban megjelenni páholyt vettem lássák ezek a franciák hogy kivel van dolguk azt igen jól tudom részint a tüköröm által részint a pesti varrolánykáktól hogy én szép fiú vagyok sokat is tartok efelelől

12. Helyettesítse megfelelő mai köznyelvi szóval a példamondatokban előforduló aláhúzott régies szavakat!

a.) Az ismerősöm mindenre tud kádenciát.

b.) Mi vagyunk sáfári az észnek,

Sötét éjben fénylő szövétnék. (Tompa Mihály)

c.) A XIX. században mind nagyobb mennyiségben állítottak elő légszeszt.

d.) A vendég az ámbitusról nézte a tájat.

a.) .....

b.) .....

c.) .....

d.) .....

13. Felcserélhető-e a betonvas és a vasbeton szavunk azonos szöveggörnyezetben? Válaszát mindkét szó mondatba helyezésével adja meg!

a.) .....
.....

b.) .....
.....

14. Jelölje a Beszélni nehéz rádióműsor megfejtésében alkalmazott módon a következő példamondat hangsúlyait és szünetét !

A madárijesztő új kalapot kapott a kertésztől,
és most már kettőzött buzgalommal töltötte be hivatását.

15. Elemezze a tagmondatok fajtája és viszonya szerint a következő összetett mondatokat!

- a.) A művészi képekkel illusztrált könyv megmutatja, hogy az öreg fáknek nem történetük, hanem sorsuk van.
- b.) Olaszországban van egy város, amely iskolát teremtett a festészetben, és a XVI. század legnagyobb festőjét adta a világnak.
- c.) Vannak hamis próféták, akik
Azt hirdetik nagy gonoszan,
Hogy már megállhatunk, mert itten
Az ígéretnak földe van. (Petőfi)
- d.) Milyen összetett mondat Vörösmarty Mihály: A Guttenberg-albumba című epigrammája?

A GUTTENBERG-ALBUMBA

Majd ha kifárad az ég s hazug álmok papjai szűnnek
S a kitörő napfény nem terem áltudományt;
Majd ha kihull a kard az erőszak durva kezéből
S a szent béke korát nem cudarítja gyilok;
Majd ha baromból s ördögből a népszaroló dús
S a nyomorú pór nép emberiségre javúl;
Majd ha világosság terjed ki keletre nyugatról
És áldozni tudó szív nemesíti az észt;
Majd ha tanácsot tart a föld népsége magával
És eget ostromló hangokon összekiált,
S a zajból egy szó válik ki dörögve: „igazság!”
S e rég várt követét végre leküldi az ég:
Az lesz csak méltó diadal számodra, nevedhez
Méltó emlékjelt akkoron ad a világ.

16. Írjon két szólást és két közmondást a fej kulcsszóval!
Jelentésüket is adja meg!

szólás:

a.).....

b.).....

közmondás:

a.).....

b.).....

17. Mi a hiba nyelvhelyességi szempontból a következő mondatokban? Javítsa ki őket!

- a.) A megható ünnepség a szónok szeméből is könnyeket csiholt.
- b.) Az eldeformálódott zsilipeket ki kell javítani.
- c.) A Tételapó a szánjával a városban landolt.
- d.) Közösen kell vállalni a kockázatot és a rizikót.

.....

.....

.....

.....

18. Állapítsa meg, milyen műfajba és stílusrétegbe tartozik a következő három szövegrészlet! Válaszát röviden indokolja is!

- a.) Az olvasás éve alkalmából a nyomtatott könyvnek a reformációban betöltött szerepét szemléltető kiállítás nyílik a hónap 19-én, csütörtökön, délután 5 órakor a Petőfi Irodalmi Múzeumban.
- b.) Közterületen, a lakóház udvarán, valamint közös használatú helyiségeiben, illetve közös használatú területein, az ebet szokásos méretű pórázon kell vezetni. Harapós vagy támadó természetű ebet marás lehetőségét kizáró zárt szájkosárral kell ellátni.

